

CAENEGEM, Jules van (Semmerzake 12 juni 1880 – Brugge 29 april 1942).

Werd in 1905 aan de Katholieke Universiteit Leuven burgerlijk ingenieur en trad eerst in dienst bij het bestuur van Bruggen en Wegen in Antwerpen, dan van september 1907 af bij de kolenmijn André Dumont in As. Hier werd Van Caenegem onder meer belast met de bestudering van de verbinding van het nieuwe Kempische kolenbekken met de Maas en de Antwerpse haven en zo de ontwerper van het kanaal Luik-Antwerpen. Van november 1910 af was hij leraar aan de Limburgsche Ambachtsschool in Hasselt en tot 1927 bestuurder van de Limburgsche Werkhuizen, eveneens in Hasselt. Van 1919 tot 1936 was hij, als afgevaardigde van de arbeiders, katholiek volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Hasselt-Sint Truiden. Van oktober 1929 tot mei 1932 fungeerde hij als minister van openbare werken. Bovendien was hij van 1926 tot 1932 gemeenteraadslid en schepen van openbare werken en financiën in Hasselt. In 1936 ruilde hij zijn mandaat van parlementslid voor dat van afgevaardigd-beheerder van de Maatschappij der Brugse Zeevaartinrichtingen, bij dewelke hij reeds in 1932 technisch adviseur en in 1933 lid van de raad van beheer was geworden.

Van Caenegem ontplooidde zijn Vlaamsgezindheid zowel op het politieke als op het economische vlak. Hij was lid van de Katholieke Vlaamsche Kamer-groep en actief binnen de Katholieke Vlaamsche Landsbond (KVL). Bij de stichting van laatstgenoemde vereniging, op 28 september 1919 te Brussel, werd hij lid van het tienkoppige dagelijks bestuur. Het tweede congres van de Landsbond te Hasselt, op 15-16 mei 1921, werd door zijn stuw-

kracht een groot succes en een mijlpaal op weg naar de verwezenlijking van het Vlaams (economisch) programma in Limburg. Van Caenegem onderscheidde zich ook binnen het Vlaams Economisch Verbond (VEV). Van dit VEV was hij in 1926 een van de zestien stichtende leden – hij was toen algemeen bestuurder van de naamloze vennootschap Nieuwe Kempen (Hasselt) – en hij vertegenwoordigde sedertdien Limburg in het dagelijks bestuur. Hij bleef lid van dit bestuur en tevens raadslid tot eind april 1933. Het VEV, dat van meet af zeer begaan was met de Kempische mijnen, richtte in april 1927 de studiec commissie Kempenvraagstuk op die onder leiding kwam te staan van Van Caenegem.

Het eindverslag van die commissie werd op 22 oktober 1927 tijdens de algemene vergadering van het VEV voorgelezen door ingenieur Pira, die aandrang op een Vlaamse meerderheidspositie in het bestuur van de Limburgse mijnen. Op een nieuwe uitsluitend aan het Kempenvraagstuk gewijde VEV-bestuursvergadering kort nadien, op 11 november 1927, gaf Van Caenegem de belangrijkste uiteenzetting en besprak de kanaalverbinding Luik-Antwerpen doorheen het Limburgse steenkoolbekken. Hij wees erop dat er oppositie bestond vanwege de spoorwegen en vanwege Emile Francqui en de Société Générale en dat het in de Limburgse mijnen geïnvesteerde Belgische kapitaal (40% van het totaal) volledig in anti-Vlaamse handen berustte. Als volksvertegenwoordiger verdedigde Van Caenegem het kanaal ook in de bijzondere regeringscommissie voor openbare werken. Uiteindelijk kon hij als minister van openbare werken de werkzaamheden van dit Albertkanaal op 31 mei 1930 laten aanvatten.

Op het negende congres van de KVL te Gent, op 4 augustus 1928, benadrukte verslaggever Van Caenegem het anti-Vlaams-nationalistische standpunt van de bond, en dat ook de Katholieke Vlaamse Kamergroep zich Belgisch-nationaal bleef opstellen, en dat Vlaamsgezindheid niet met katholieke eendracht en katholieke belangen in conflict mocht komen. Als minister werkte Van Caenegem in 1929-1932 mee aan de regeringsinitiatieven voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit en aan de nieuwe taalregeling in het onderwijs. Bij de kabinetswijziging van mei 1932 werd hij opgevolgd door de radicalere Gustaaf Sap.

LITERATUUR: 'Minister van Caenegem', in *Ons Volk Ontwaakt*, jg. 15, nr. 45 (10 november 1929), p. 705-707; – F. Maertens, 'Ingenieur Jules Van Caenegem (1880-1942)', in *WT*, nr. 7 (1942), p. 274-275; – Th. Luykx, *Bijdrage tot de geschiedenis van de economische bewustwording in Vlaanderen. Veertig jaar Vlaams Economisch Verbond 1926-1966* (met medewerking van M. Lamberty en F. Wildiers), 1967; – H.J. Elias, *25 jaar Vlaamse Beweging 1914-1939*, II-III, 1969.

ILLUSTRATIE(S), zie: Limburg.

REGINALD DE SCHRYVER*

CAENEGHEM, Gabriëlla van, kloosternaam: Zuster Gabriël-Maria van het Heilig Hart (Eine 2 februari 1887 – Turnhout 24 november 1958). Dochter van Kamiel van Caeneghem en zuster van Michiel van Caeneghem.

Trad eerst in bij de Zusters van Onze-Lieve-Vrouw in Antwerpen, later bij de Kanunnikessen van het Heilig Graf in Turnhout. Van Caeneghem wijdde zich jarenlang aan het onderwijs en de opvoeding van de vrouwelijke jeugd.

In 1913 legde zij de grondslag van de **katholieke Vlaamse meisjesbeweging** door het stichten van een bond van vrouwelijke studenten in Lokeren. Via *Hooger Leven* kwam zij in contact met Maria Brughmans, Maria Laporta, G. Seys en anderen, die eveneens meisjesbonden hadden opgericht. Zij kwamen in april 1913 in Lokeren samen en gingen

Gabriëlla van Caeneghem lag aan de basis van de katholieke Vlaamse meisjesbeweging en werd in april 1913 voorzitter van de Katholieke Vlaamsche Meisjesbond. In juli 1914 trad zij in het klooster. (AMVC)

over tot de samenstelling van een voorlopig bestuur van de Katholieke Vlaamsche Meisjesbond. Van Caeneghem werd voorzitter. De bond belegde op 16 september 1913 de eerste landdag in Oostakker, met **Cyriel Verschaeve** als feestredenaar. Nu verzezen in het Vlaamse land vele bloeiende meisjesbonden, die Van Caeneghem alle bezocht tussen eind 1913 en juli 1914, toen zij in het klooster trad. Met een geestdriftige rede nam zij in Antwerpen, paasvakantie 1914, afscheid als voorzitter. Ze heeft de beweging heel haar leven gevolgd, aangemoedigd, bezield door woord en geschrift. Verder was zij, onder meer als lid van de **Gilde van Sint-Lutgardis**, een stuwkracht voor de actie ter ere van **Lutgardis** die zij adoreerde.

WERKEN: Artikelen in *Hou ende Trou*; *Gudrun*; *Sinte Lutgard Schutsvrouwe van Vlaanderen*.

LITERATUUR: M. Brughmans, *De katholieke Vlaamsche Meisjesbeweging*, 1920; – A. Dosfel-Tysmans, *De katholieke Vlaamse Meisjesbeweging*, 1924; – Zr. M. Hereswitha, 'Gabrielle Marie van het H. Hart', in *NWB*, III, 1968; – R. Vanlandschoot, 'Enkele conclusies uit het vooronderzoek over het ontstaan van de Vlaamse meisjesbeweging', in *Verschaeviana* (1983), p. 21-56.

ANGELA DOSFEL-TYSMANS* EN LUC VANDEWEYER